दशरूपभृत् पु॰ दश मत्स्यादीनि रूपाणि बिभर्त्ति भृ-क्विप्। मत्स्यादिदशाकृतिधारके विष्णौ शब्दार्थक॰। दशावतारशब्दे तद्रूपाणि दृश्यानि।

दशलक्षणक पु॰ दश लक्षणान्यस्य कप्। धर्म्मे "दश लक्षणको धर्मः सेवितव्यः प्रयत्नतः" इत्युपक्रमे "धृतिः क्षमा दमोऽस्तेयं शौचमिन्द्रियनिग्रहः। धीर्विद्या सत्यमक्रोधो दशकं धर्म्मलक्षणम्" मनुः।

दशवाजिन् पु॰ दश वाजिनो रथेऽस्य। १चन्द्रे हेमच॰। "दशाश्वं श्वेतपद्मस्थं विचिन्त्योमाधिदैवतम्" चन्द्रध्या॰।

दशवार्षिक त्रि॰ दशसु वर्षेषु भवः ठञ् उत्तरपदवृद्धिः। दशवर्षभवे स्त्रियां ङीप्। "पश्यतोऽब्रुवतो हानिर्भूमेर्विंशतिवार्षिकी। परेण भुज्यमानाया धनस्य दशवर्षिकी" याज्ञ॰।

दशविध त्रि॰ दश विधा प्रकारा यस्य। दशप्रकारे "भेदस्तमसोऽष्टविधो दशविधो महामोहः" सा॰ का॰। दशविधसंस्कारः।

दशवीर न॰ दश वीरा यत्र। सत्रभेदे। "तदेतच्छाक्त्यानां दशवीरमेषां दश वीरा जायन्ते य एतदुपयन्ति" ता॰ब्रा॰ २५।७।४। "तदेतदुक्तं सत्रं शक्त्यानां दशरीरं वीरयन्त्यमित्रानिति वीराः पुत्रास्तेषां दशसंख्यानां साधकम् अतो ये दीक्षिता एतदुपयन्ति तेषामपि दश वीराः पुत्रा। जायन्ते" भा॰। [भिर्वशं दशव्रजम्" ऋ॰८।८।२॰

दशव्रज पु॰ ऋषिभेदे। "याभिः कण्वं मेधातिथिं यज्ञं या-

दशशत न॰ दशगुणितं शतम्। १सहस्रसंख्यायां २तत्संख्येये च। "गवां दशशतं धनम्" भा॰व॰ ६८ अ॰।

दशशतरश्मि पु॰दशशतं सहस्रं रश्मयोऽस्य। सूर्य्ये हेमच॰।

दशशताङ्घ्रि स्त्री दश शतमङ्घ्रयोऽस्य। १शतमूल्यां २शतावर्य्याम् पारस्करनि॰।

दशसप्ता स्त्री दश च सप्त चास्यां विष्टुतौ। साम्नो विन्यासभेदेन विष्टुतिभेदे तत्प्रकारादिकं ता॰ ब्रा॰ भाष्ये दर्शितं यथा।

"अथ सप्तदशस्तोमस्य दशसप्ताख्या विष्टुतिः। सा द्विःप्रकारा। सप्तास्थितेत्यपरा सा च द्विःप्रकारा। ततः पञ्चभ्यस्तिसृभ्यो नवभ्यश्चेत्येकः। तत उद्यती ततो भस्त्रेति दशसप्तसप्तास्थितयोर्भेदेन सहेत्येवं सप्त विष्टुतयः। तद्याद्यां दशसप्ताख्यां विष्टुतिं दर्शयति" भा॰। "पञ्चभ्यो हिङ्करोति स तिसृभिः स एकया स एकया, पञ्चभ्यो हिङ्करोति स एकया स तिसृभिः स एकया, सप्तभ्यो हिङ्करोति स एकया स तिसृभिः स तिसृभिर्दशसप्ता सप्तदशस्य विष्टुतिः" ता॰ ब्रा॰२।७।१। "स्पष्टार्थः। आदितो द्वाभ्यां पञ्चर्चाभ्यां हिङ्करोति पर्य्यायाभ्यां दश। उत्तरे सप्तेति दश च सप्त चास्यां विष्टुताविति दशसप्तेयं सप्तदशस्तोमस्य विष्णुतिः"। तदुत्तरत्र खण्डादौ उद्यती सप्तास्थिताभस्त्राणां प्रकारो वर्णितस्तत्रैव दृश्यः

दशसाहस्र न॰ दश गुणितं सहस्रं परिमाणमस्य अण् उत्तरपदवृद्धिः। १दशगुणितसहस्रमिते अयुते २तत्संख्येये च "भूतानां दशसाहस्रं परिघेण समाहतम्" हरिवं॰ २५२ अ॰।

दशसाहस्रिक त्रि॰दश सहस्राणा प्रमाणमण् ठञ् उत्तरपदवृद्धिः। अयुतमितभागादौ। "दशसाहस्रिको भागस्तेषां धात्रा प्रकल्पितः" हरिवं॰ ११३ अ॰।

दशस्य त्रि॰ दशं दानमिच्छति यक् सुक् च नामधातुः दानेच्छायां प॰अक॰ सेट् दशस्यति अदशस्यीत्। "एवा नो अग्ने विक्ष्वा दशस्य" ऋ॰ ७।४३।५। "इरावती धेनुमती हि भूतं "सूयवसिनी मनुषे दशस्या" ७।९९।३।

दशहरा स्त्री दश पापानि हरति हृ-ट। गङ्गाजन्मदिने ज्यैष्ठशुक्लदशम्याम्।

"ज्यैष्ठे मासि क्षितिसुतदिने शुक्लपक्षे दशम्यां हस्ते शैलान्निरगमदियं जाह्नवी मर्त्यलोकम्। पापान्यस्यां हरति च तिथौ सा दशेत्याहुरार्य्याः पुण्यं दद्यादपि शतगुणं वाजिमेधायुतस्येति" शङ्खः। अपि च "अदत्तानामुपादानं हिंसा चैव विधानतः। परदारोपसेवा च कायिकं त्रिविधं स्मृतम्। पारुष्यमनृतं चैव पैशुन्यञ्चापि सर्वशः। असम्बद्धप्रलापश्च वाङ्मयं स्यात् चतुर्विधम्। परद्रव्येष्वभिध्यानं मनसानिष्टचिन्तनम्। वितथाभिनिवेशश्च मानसं त्रिविधं स्मृतम्। एतानि दशपापानि हर त्वं मम जाह्नवि!। दशपापहरा यस्मात् तस्माद्दशहरा स्मृता। "ज्यैष्ठे मासि सिते पक्षे दशम्यां बुधहस्तयोः। गरानन्दे व्यतीपाते कन्याचन्द्रे वृषे रवौ। दशयोगे नरः स्नात्वा सर्वपापैः प्रमुच्यते" इति स्कन्दपुराणे काशीखण्डे। अत्र कुजबुधयोः कल्पभेदेन व्यवस्था ज्ञेया। १सेतुबन्धरामेश्वरयोः प्रतिष्ठादिने यथोक्तं स्कान्दे सेतुमाहात्म्ये "ज्यैष्ठे मासि सिते पक्षे दशम्यां बुधहस्तयोः। गरानन्दे व्यतीपाते कन्याचन्द्रे वृषे रवौ। दशयोगे सेतुमध्ये लिङ्गरूपधरं हरम्। रामो वै स्थापयामास शिवलिङ्गमनुत्तमम्। अता-